

INTERVENTNI UKREPI ZA DELODAJALCE IN ZAPOSLENE PO POPLAVAH V AVGUSTU 2023

10. avgust 2023

Državni zbor RS je na seji 9. 8. 2023 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o odpravi posledic naravnih nesreč (ZOPNN-F). Spodnji pregled je opravljen na podlagi besedila zakona, ki je bilo poslano Državnemu svetu dne 9. 8. 2023.¹

V nadaljevanju navajamo pomembnejše ukrepe oz. določbe zakona, ki se nanašajo na obveznosti delodajalcev do zaposlenih z vidika delovnopравниh razmerij:

- **Začasni ukrep na področju dela prostih dni**
- **Začasni ukrepi na področju dela:**
 - Začasni ukrep nadomestila plač delavcem zaradi nezmožnosti opravljanja dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče
 - Začasni ukrep na področju plačane odsotnosti delavca
 - Začasni ukrep delnega povračila nadomestila plače delavcem na začasnem čakanju na delo
- **Začasni ukrep pomoči za samozaposlene**
- **Začasni ukrep na področju enkratne solidarnostne pomoči**
- **Začasni ukrep dodatne olajšave za leto 2023**

Vsebina poglavja INTERVENTNI UKREPI PO POPLAVAH V AVGUSTU 2023, kamor spadajo zgoraj naštetih ukrepi, ureja interventne ukrepe za odpravo posledic poplav iz avgusta 2023. Ukrepi iz tega poglavja veljajo do 31. decembra 2023, če ni pri posameznem ukrepu določeno drugače.

I. Začasni ukrep na področju dela prostih dni (15. člen ZOPNN-F)

Začasni ukrep na področju dela prostih dni določa, da se ne glede na 2. člen Zakona o praznikih in dela prostih dnevih v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 112/05 – UPB, s sprem. in dopol.) v letu 2023 kot **dela prost dan** v Republiki Sloveniji **določi 14. avgust**.

¹ Besedilo dostopno na: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/zakonodaja/izbran!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8zivSy9Hb283Q0N3E3dLQwCQ7z9g7w8nAwsnMz1w9EUGAWZGgS6GDn5BhsYGwQHG-pHEaPfAAadwNCBOPx4FUfNL8gNDQ11VFQEAAxcoa4!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?uid=F39A1CE7632E26CFC1258A0600661081&db=pre_zak&mandat=IX&tip=doc

II. Začasni ukrepi na področju dela

1. Začasni ukrep nadomestila plač delavcem zaradi nezmožnosti opravljanja dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče (19. člen do 28. člen ZOPNN-F)

Upravičenci do nadomestil

Delavec, ki ne more opravljati dela **zaradi višje sile** zaradi posledic poplav iz avgusta 2023, je upravičen do nadomestila plače v skladu s tem zakonom.

Kot odsotnost zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče se šteje nezmožnost prihoda na delo, nezmožnost opravljanja dela zaradi opravljanja nujnih ravnanj odpravljanja škode ali opravljanja nujnih ravnanj za zavarovanje življenja ali zdravja ljudi in živali ter odvracanje in preprečevanje škode ali druge okoliščine nezmožnosti opravljanja dela zaradi posledic naravne nesreče.

Delodajalec lahko uveljavlja pravico do povračila izplačanih nadomestil plače delavca, ki ne more opravljati dela zaradi višje sile zaradi posledic poplav iz avgusta 2023.

Pravico do ukrepa nadomestila plač delavcev nezmožnosti opravljanja dela zaradi višje sile zaradi posledic poplav iz avgusta 2023 lahko uveljavlja vsak delodajalec v Republiki Sloveniji, razen:

- neposredni ali posredni uporabnik proračuna Republike Slovenije oziroma proračuna občine, katerega delež prihodkov iz javnih virov je bil v letu 2022 višji od 70 odstotkov,
- delodajalec, ki opravlja finančno ali zavarovalniško dejavnost, ki v skladu s standardno klasifikacijo dejavnosti spada v skupino K, in je imel na dan 3. avgust 2023 več kot deset zaposlenih,
- tuja diplomatska predstavništva in konzulati, mednarodne organizacije, predstavništva mednarodnih organizacij ter institucije, organi in agencije Evropske unije v Republiki Sloveniji.

Časovna omejitev

Delavec, ki ne more opravljati dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče, prejema nadomestilo **plače za čas, ko so podane okoliščine višje sile, ki upravičujejo delavčevo odsotnost.**

Pravice in obveznosti delavcev

Delavec, ki ne more opravljati dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče, ima pravico do **nadomestila plače v višini**, kot je določena v zakonu, ki ureja delovna razmerja, za primer začasne nezmožnosti zagotavljanja iz poslovnega razloga.

Delavec mora v primeru odsotnosti z dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče najpozneje v treh delovnih dneh od uveljavitve tega zakona ali v treh delovnih dneh od nastanka tega razloga o vseh okoliščinah, ki vplivajo na nastanek višje sile, obvestiti delodajalca. Če je delavec o okoliščinah

višje sile pred uveljavitvijo tega zakona obvestil delodajalca v skladu s splošno dolžnostjo obveščanja v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja, se šteje, da je svojo dolžnost obveščanja že izpolnil.

Nadomestilo plače, ne sme biti nižje od minimalne plače v Republiki Sloveniji.

Uveljavljanje pravice delodajalca do povračila nadomestil plače

Delodajalec uveljavi pravico do povračila izplačanih nadomestil plače z vlogo, ki jo vloži v elektronski obliki pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadalj. : zavod) v petnajstih dneh od uveljavitve tega zakona, ko delodajalec uveljavlja pravico do povračila izplačanih nadomestil plače za čas pred uveljavitvijo tega zakona, oziroma v petnajstih dneh od začetka odsotnosti delavca zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče.

V primeru uveljavljanja povračila nadomestila plače, ko delavec ne more opravljati dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče, delodajalec vlogi iz prejšnjega odstavka priloži izjavo delavca o obstoju okoliščin, ki vplivajo na nastanek višje sile.

Zavod odloči o vlogi v 15 dneh od popolne vloge z odločbo, zoper katero je možna pritožba na ministrstvo, pristojno za delo.

Odločba o povračilu izplačanih nadomestil plače mora zlasti vsebovati predmet, osnovo za izračun nadomestil plače, način izračuna povračila nadomestil plače, višino povračila nadomestil plače, vsebino zahtevkov za povračilo nadomestil plače in njihovih prilog, razloge za zavrnitev zahtevka za povračilo, rok za izplačilo, obdobje vračanja sredstev, spremljanje in poročanje, sankcije za kršitev odločbe in nadzor nad njenim izvajanjem.

Višina in izplačilo povračila izplačanih nadomestil plače

Izplačana nadomestila plač delavcev, ki zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče ne morejo opravljati dela, Republika Slovenija **povrne v celoti**.

Povračilo nadomestila plače v primerih iz prejšnjega odstavka se delodajalcu izplačuje mesečno, v sorazmernem deležu ali v celoti, zadnji dan meseca, ki sledi mesecu izplačila nadomestila plače na podlagi tega.

Delodajalcu pripada povračilo izplačanih nadomestil plače zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče za dejansko mesečno ali tedensko obveznost, za praznične in druge dela proste dni, določene z zakonom.

Zavod delodajalcu ne poravnava obračunanih nadomestil plače, če jih ta ni izplačal delavcem, ki so bili do njih upravičeni.

Obveznosti delodajalca

V obdobju prejemanja povračila izplačanih nadomestil plače mora delodajalec delavcem izplačevati neto nadomestila plače in poravnovati prispevke za obvezna socialna zavarovanja.

Delodajalec v obdobju prejemanja povračila izplačanih nadomestil plače delavcev, ki zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče ne morejo opravljati dela, **ne sme začeti postopka odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga delavcem**, za katere je uveljavljal povračilo izplačanih nadomestil plače, ali **odpovedati pogodbe o zaposlitvi večjemu številu delavcev iz poslovnih razlogov**, razen če je bil program razreševanja presežnih delavcev sprejet že pred 3. avgustom 2023 in delodajalec ni uveljavil pravice do povračila izplačanih nadomestil plače za te delavce, ki zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče ne morejo opravljati dela, na podlagi tega podpoglavja. Delodajalec ne more uveljavljati povračila izplačanih nadomestil plače za delavca, ki zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče ne more opravljati dela, **v času teka odpovednega roka**.

Če delodajalec ravna v nasprotju s prvim ali drugim odstavkom, mora prejeta sredstva za delavca, za katerega je ugotovljena kršitev, v celoti vrniti.

Delodajalec, ki je prejel povračilo izplačanih nadomestil plače delavcev, ki zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče ne morejo opravljati dela, na podlagi tega podpoglavja, mora v primeru, če je od 3. avgusta 2023 **prišlo do izplačila dobička, nakupov lastnih delnic ali lastnih poslovnih deležev izplačil nagrad poslovodstvu oziroma dela plač za poslovno uspešnost poslovodstvu, izplačanih v letu 2023 oziroma za leto 2023**, o tem obvestiti Finančno upravo Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: FURS) v dveh mesecih po izplačilu. Prejeta sredstva mora vrniti v 30 dneh po vročitvi odločbe, skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi v skladu z zakonom, ki ureja predpisano obrestno mero zamudnih obresti, ki tečejo od dneva prejema povračila izplačanih nadomestil plače do dneva vračila. Nadzor nad izpolnjevanjem obveznosti vračila prejetih sredstev izvaja FURS, ki za postopek nadzora smiselno uporabi zakon, ki ureja davčni postopek.

Če obveznost vračila povračila izplačanih nadomestil plače ni plačana v zgoraj navedenem roku, se prisilno izterja. Izvršbo opravi FURS v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek.

Časovno uveljavljanje nadomestila plače in povračila nadomestil plače

Upravičenost do povračila nadomestil plače delavcev ter pravice in obveznosti delavcev, ki zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče ne morejo opravljati dela, traja **od 3. avgusta 2023 do 31. decembra 2023**.

Zagotavljanje sredstev

Sredstva za povračilo nadomestil plače se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije ali iz sredstev, pridobljenih iz proračuna Evropske unije.

Odločanje, izplačevanje ter izvajanje nadzora nad dodelitvijo nadomestil plače in izvajanjem odločbe

Za potrebe odločanja, izplačevanja povračil nadomestil plače in izvajanja nadzora ima zavod pravico brezplačno pridobivati podatke o delavcih, ki ne morejo opravljati dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče, iz zbirk podatkov od Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, upravljavca Centralnega registra prebivalstva in FURS, in sicer:

- osebno ime,
- EMŠO,
- zavarovalno podlago ter
- podatke o izplačanih plačah in plačanih prispevkih.

Delodajalec, ki uveljavi povračilo nadomestil plače, mora zavodu omogočiti administrativni in finančni nadzor nad izpolnjevanjem obveznosti iz odločbe.

V primeru nadzora na kraju samem mora zavodu omogočiti vpogled v računalniške programe, listine in postopke v zvezi z izvajanjem tega zakona.

Za namen izvajanja nadzora nad izpolnjevanjem obveznosti delodajalca iz odločbe ima zavod pravico tudi neposredno od delodajalca pridobivati dokazila in listine, iz katerih je razviden način uveljavljanja pravic na podlagi tega podpoglavja, na katerih mora delodajalec prekriti oziroma iz katerih mora izločiti tiste dele listin, ki niso nujni za ugotovitev razloga prenehanja zaposlitve in za vročitev takšne listine.

Podatki, ki jih pridobi zavod na podlagi tega podpoglavja, se ne smejo pošiljati tretjim osebam, hranijo pa se deset let po pridobitvi, razen v anonimizirani obliki za raziskovalne namene.

Po preteku 10 letnega roka hrambe se podatki blokirajo in nadalje obravnavajo v skladu s predpisi, ki urejajo poslovanje organov javne uprave s stalno zbirko dokumentarnega gradiva oziroma ravnanje z javnim arhivskim gradivom.

Po blokiranju se podatki navedeni v četrtem odstavku 27. člena tega zakona hranijo 30 let.

Inšpekcijski nadzor

Inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb tega podpoglavja opravlja Inšpektorat Republike Slovenije za delo.

Zakon določa tudi kazenske določbe na področju nadomestil plač zaradi nemožnosti opravljanja dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče. Podrobneje so določene v 29. členu tega zakona.

2. Začasni ukrep na področju plačane odsotnosti delavca

Začasni ukrep na področju plačane odsotnosti prostovoljca (30. člen ZOPNN-F)

Ne glede na 165. člen Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, s sprem. in dopol.) in 41. člen Zakona o delavcih v državnih organih (Uradni list RS, št. 15/90, s sprem. in dopol.) ima prostovoljec, ki opravlja prostovoljsko delo v okviru prostovoljske organizacije, pravico do plačane odsotnosti z dela največ sedem delovnih dni zaradi odpravljanja posledic poplav.

Prostovoljec izkazuje upravičenost do odsotnosti na podlagi potrdila prostovoljske organizacije o opravljenem prostovoljskem delu.

Izplačana nadomestila plač prostovoljcev Republika Slovenija povrne v celoti.

3. Začasni ukrep delnega povračila nadomestila plače delavcem na začasnem čakanju na delo (31. člen do 42. člen ZOPNN-F)

Namen ukrepa in upravičenci

Pravico do delnega povračila nadomestila plače delavcem na začasnem čakanju na delo lahko uveljavlja vsak delodajalec v Republiki Sloveniji, registriran najpozneje na dan 2. avgust 2023, ki delavcem začasno ne more zagotavljati dela zaradi posledic poplav, razen:

- neposredni ali posredni uporabnik proračuna Republike Slovenije oziroma proračuna občine,
- delodajalec, ki opravlja finančno ali zavarovalniško dejavnost, ki spada v skupino K v skladu s standardno klasifikacijo dejavnosti in ima na dan 2. avgust 2023 več kot deset zaposlenih,
- tuja diplomatska predstavništva in konzulati, mednarodne organizacije, predstavništva mednarodnih organizacij ter institucije, organi in agencije Evropske unije v Republiki Sloveniji.

Upravičeno obdobje

Delodajalec lahko napoti posameznega delavca na začasno čakanje na delo največ za obdobje **od 3. avgusta 2023 do 31. oktobra 2023**.

Vlada Republike Slovenije lahko ta ukrep s sklepom podaljša, vendar najdlje do 31. decembra 2023. Sklep o podaljšanju ukrepa vlada objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. V primeru podaljšanja ukrepa lahko delodajalec delavca napoti na začasno čakanje na delo najdlje do izteka obdobja podaljšanja ukrepa.

Pravice in obveznosti delavcev

Delavec, ki je napoten na začasno čakanje na delo v skladu z določbami tega podpoglavja, ohrani vse pravice in obveznosti iz delovnega razmerja, razen tistih, ki so drugače urejene s tem zakonom.

Delavec se mora v času začasnega čakanja na delo na podlagi tega podpoglavja na zahtevo delodajalca, poslano delavcu v pisni obliki ali po elektronski poti na elektronski naslov delavca, ki ga zagotavlja in njegovo uporabo nalaga delodajalec oziroma v primeru nezmožnosti pisne komunikacije na drug ustrezen način, vrniti na delo do sedem delovnih dni v tekočem mesecu, pri čemer mora delodajalec takšno zahtevo delavcu posredovati vsaj en dan pred vrnitvijo na delo.

Če je bila plača delavca znižana zaradi določitve krajšega polnega delovnega časa pri delodajalcu, se za določitev osnove za nadomestilo plače za čas začasnega čakanja na delo upošteva plača ali osnova za nadomestilo plače v zadnjih treh mesecih pred določitvijo krajšega polnega delovnega časa.

Če delavec v dogovoru z delodajalcem v času začasnega čakanja na delo izrabi pravico do letnega dopusta, ima za čas izrabe letnega dopusta pravico do nadomestila plače v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja.

Delodajalec delavca pisno napoti na začasno čakanje na delo. V pisnem napotilu določi čas začasnega čakanja na delo, možnosti in način poziva delavcu, da se predčasno vrne na delo, ter višino nadomestila plače.

Delavec se lahko v času začasnega čakanja na delo prijavi v evidenco iskalcev zaposlitve in se lahko vključi v ukrepe, ki se zagotavljajo prijavljenim iskalcem zaposlitve v skladu z zakonom, ki ureja trg dela.

V času dela s polnim delovnim časom delavec ni zavezan izvajati aktivnosti iz ukrepov aktivne politike zaposlovanja v skladu z zakonom, ki ureja trg dela.

Če se delavec na podlagi soglasja delodajalca vključi v ukrepe, ki se zagotavljajo prijavljenim iskalcem zaposlitve v skladu z zakonom, ki ureja trg dela, je višina nadomestila plače določena v višini, kot je določena v sedmem odstavku 137. člena Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, s sprem. in dopol.).

Višina nadomestila plače

Delavec ima v času začasnega čakanja na delo pravico do nadomestila plače v višini, kot je določena z zakonom, ki ureja delovna razmerja, za primer začasne nezmožnosti zagotavljanja dela iz poslovnega razloga.

Nadomestilo plače, ne sme biti nižje od minimalne plače v Republiki Sloveniji.

Višina delnega povračila nadomestila plače

Republika Slovenija zagotovi višino delnega povračila nadomestila plače, in sicer v višini 80 odstotkov nadomestila plače in je omejena z višino povprečne mesečne plače v Republiki Sloveniji za mesec maj 2023. V 80 odstotkov nadomestila plače, ki ga krije Republika Slovenija, je vključeno nadomestilo plače z vsemi davki in prispevki delodajalca (bruto II).

Delavci s pravicami iz socialnih zavarovanj

Če je delavec ob napotitvi na začasno čakanje na delo upravičen do odsotnosti z dela ali med trajanjem začasnega čakanja na delo pridobi pravico do odsotnosti z dela na podlagi predpisov o zdravstvenem zavarovanju, starševskem varstvu ali druge upravičene odsotnosti ter do ustreznega nadomestila plače ali plačila prispevkov, se nadomestilo plače v tem času ne izplačuje.

Če je delavec ob napotitvi na začasno čakanje na delo ali med trajanjem začasnega čakanja na delo upravičen do dela s krajšim delovnim časom od polnega in prejema delno nadomestilo na podlagi predpisov o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ali je upravičen do dela s krajšim delovnim časom od polnega na podlagi predpisov o zdravstvenem zavarovanju ali starševskem varstvu, se nadomestilo

plače v tem času izplačuje v sorazmernem delu, delavec pa zadrži pravico do prejemkov oziroma plačila prispevkov iz socialnih zavarovanj v skladu z navedenimi predpisi, kot da bi delal.

Osebe, zaposlene na podlagi programa aktivne politike zaposlovanja

Če je delavec pri delodajalcu zaposlen na podlagi programa aktivne politike zaposlovanja (v nadaljnjem besedilu: APZ), se delodajalec lahko odloči, ali bo za takega delavca uveljavljal ukrep začasnega čakanja na delo ali subvencijo iz programa APZ.

Če delodajalec za delavca, zaposlenega na podlagi programa APZ, uveljavlja ukrep začasnega čakanja na delo, se pogodbene obveznosti iz naslova subvencioniranja zaposlitve na podlagi programa APZ prekinajo za čas, ko je delavec vključen v ukrep začasnega čakanja na delo. Po vrnitvi delavca na delo pogodba o zaposlitvi, sklenjena na podlagi programa APZ, velja do poteka datuma, do katerega je bila sklenjena, in se ne podaljša za čas vključenosti v ukrep začasnega čakanja na delo.

Postopek in način uveljavljanja delnega povračila nadomestila plače

Delodajalec uveljavi pravico do delnega povračila nadomestila plače z vlogo, ki jo vloži v elektronski obliki pri zavodu v 15 dneh od napotitve delavca na začasno čakanje na delo.

Pravice do povračila izplačanih nadomestil plače ne more uveljavljati delodajalec, nad katerim je uveden postopek stečaja ali ki je v likvidacijskem postopku.

Vlogi iz prvega odstavka tega člena delodajalec priloži:

- izjavo, za pravilnost katere kazensko in materialno odgovarja, da v obdobju, za katerega uveljavlja delno povračilo nadomestila plače, zaradi posledic poplav ne more zagotavljati dela delavcem;
- dokazila o napotitvi delavcev na začasno čakanje na delo,
- izjavo, da je zaposlenim do dneva vložitve vloge izplačal plačo in vsa nadomestila plače.

Zavod odloči o vlogi v 15 dneh od prejema popolne vloge z odločbo.

Zoper odločbo ni pritožbe, možen pa je upravni spor.

Odločba mora vsebovati zlasti predmet, osnovo za izračun nadomestil plače, način izračuna in višino delnega povračila nadomestila plače, vsebino zahtevkov za delno povračilo nadomestila plače in njihovih prilog, razloge za zavrnitev zahtevka za povračilo, rok za izplačilo, obdobje vračanja sredstev, spremljanje in poročanje, sankcije za kršitev odločbe ter nadzor nad izvajanjem odločbe.

Delno povračilo nadomestila plače, razen za delavce, za katere plačilo nadomestila plače ne bremeni delodajalca, se delodajalcu na podlagi vložene zahtevka za povračilo izplačuje mesečno, v sorazmernem deležu ali v celoti, in sicer deseti dan meseca, ki sledi mesecu izplačila nadomestila plače.

Delodajalcu pripada povračilo nadomestila plače za dejansko mesečno oziroma tedensko obveznost, za prazničen in drug dela prost dan, določen z zakonom, če bi delavec na ta dan dejansko delal.

Delodajalec mora zahtevek za delno povračilo nadomestila plače na podlagi predhodno izdane odločbe o delnem povračilu nadomestila plače vložiti najpozneje do 30. junija 2024.

Če je delodajalec napotil delavce na začasno čakanje na delo že pred uveljavitvijo tega zakona, lahko vloži vlogo iz prvega odstavka tega člena v 15 dneh od uveljavitve tega zakona.

Izvajanje nadzora nad dodelitvijo in izplačevanjem nadomestil plače, izvajanjem odločbe in hramba podatkov

Delodajalec, ki uveljavi delno povračilo nadomestila plače, mora zavodu omogočiti administrativni in finančni nadzor nad izpolnjevanjem obveznosti iz odločbe. V primeru nadzora na kraju samem mora delodajalec zavodu omogočiti vpogled v računalniške programe, listine in postopke v zvezi z izvajanjem tega zakona.

Za potrebe izplačevanja delnega povračila nadomestila plače in izvajanja nadzora ima zavod pravico brezplačno pridobivati podatke o delavcih na začasnem čakanju na delo iz zbirk podatkov od Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, upravljavca Centralnega registra prebivalstva ter FURS, in sicer:

- osebno ime,
- EMŠO,
- zavarovalno podlago in
- podatke o izplačanih plačah in plačanih prispevkih za socialno varnost.

Zaradi izvajanja nadzora nad izpolnjevanjem obveznosti iz izdane odločbe ima zavod pravico tudi neposredno od delodajalca pridobivati dokazila in listine, iz katerih je razviden način uveljavljanja pravic na podlagi tega podpoglavja, na katerih mora delodajalec prekriti oziroma iz katerih mora izločiti tiste dele listin, ki niso nujni za ugotovitev razloga prenehanja zaposlitve in za vročitev takšne listine.

Podatki, ki jih pridobi zavod na podlagi tega podpoglavja, se ne smejo pošiljati tretjim osebam, hranijo pa se deset let po njihovi pridobitvi, razen v anonimizirani obliki za raziskovalne namene.

Po preteku 10 letnega roka hrambe se podatki blokirajo in obravnavajo v skladu s predpisi, ki urejajo poslovanje organov javne uprave s stalno zbirko dokumentarnega gradiva oziroma ravnanje z javnim arhivskim gradivom.

Po blokiranju se podatki iz drugega odstavka 39. člena tega zakona hranijo 30 let.

Obveznosti delodajalca

V obdobju prejemanja povračila izplačanih nadomestil plače za delavce na začasnem čakanju na delo na podlagi tega podpoglavja mora delodajalec delavcem izplačevati nadomestila plače.

V obdobju iz prejšnjega odstavka delodajalec **ne sme odrediti nadurnega dela ali začasno prerazporediti delovnega časa**, če to delo lahko opravi z delavci na začasnem čakanju na delo.

Delodajalec v obdobju prejemanja delnega povračila nadomestila plače **ne sme začeti postopka odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga delavcem, ki jih je napotil načasno čakanje na delo, ali odpovedati pogodbe o zaposlitvi večjemu številu delavcev iz poslovnih razlogov**, razen če je bil program razreševanja presežnih delavcev sprejet že pred 3. avgustom 2023 in delodajalec za te delavce ni uveljavil pravice do delnega povračila nadomestila plače. Delodajalec ne more uveljavljati delnega povračila nadomestila plače za delavca **v času teka odpovednega roka**.

Če delodajalec ravna v nasprotju z zgoraj navedenimi pravili mora prejeta sredstva v celoti vrniti.

Delodajalec, ki prejema ali je prejemal sredstva v skladu s tem podpoglavjem, prejeta sredstva vrne v celoti, če začne postopke likvidacije na podlagi zakona, ki ureja gospodarske družbe, v obdobju:

- prejemanja sredstev ali
- po prenehanju prejemanja sredstev, ki je enako obdobju prejemanja sredstev.

Delodajalec, ki je prejel delno povračilo nadomestila plače, prejeta sredstva vrne v celoti, če je pri oddaji vloge za uveljavitev pravice predložil neresnično izjavo iz prve ali tretje alineje tretjega odstavka 38. člena tega zakona.

O vračilu prejetih sredstev na podlagi četrtega, petega in šestega odstavka tega 40. člena tega zakona odloči zavod z odločbo. Zoper odločbo o vračilu prejetih sredstev ni pritožbe, možen pa je upravni spor. Delodajalec mora prejeta sredstva vrniti v 30 dneh od vročitve odločbe, skupaj z obrestmi v višini zakonsko določenih zamudnih obresti, ki tečejo od dneva prejema povračila nadomestila plače do dneva vračila.

Delodajalec, ki je prejel delno povračilo nadomestila plače, mora v primeru, če je od 3. avgusta 2023 prišlo **do izplačila dobička, nakupov lastnih delnic ali lastnih poslovnih deležev izplačil nagrad poslovodstvu oziroma dela plač za poslovno uspešnost poslovodstvu, izplačanih v letu 2023 oziroma za leto 2023**, o tem obvestiti FURS najpozneje v dveh mesecih po izplačilu. Prejeta sredstva mora vrniti v 30 dneh po vročitvi odločbe, skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi v skladu z zakonom, ki ureja predpisano obrestno mero zamudnih obresti, ki tečejo od dneva prejema delnega povračila nadomestila plače do dneva vračila. Nadzor nad izpolnjevanjem obveznosti vračila prejetih sredstev iz tega odstavka izvaja FURS, ki za postopek nadzora smiselno uporabi zakon, ki ureja davčni postopek.

Če obveznost vračila delnega povračila nadomestila plače ni plačana v roku, določenem s tem zakonom, se prisilno izterja. Izvršbo opravi FURS v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek.

Javna objava evidence prejemnikov sredstev

Seznam prejemnikov povračila nadomestila plače na podlagi tega zakona in podatki o višini prejetega delnega povračila nadomestila plače predstavljajo informacijo javnega značaja in so javno objavljeni na spletni strani zavoda.

Pridobivanje podatkov za namen izvajanja nadzora

Zaradi izvajanja nadzora nad pravilnostjo izjave iz tretje alineje tretjega odstavka 38. člena tega zakona ima zavod pravico od FURS brezplačno pridobiti podatke o višini izplačanih nadomestil plače na dan vložitve vloge za delno povračilo nadomestila plače na podlagi tega zakona.

4. Skupne določbe podpoglavja

Pogoji dodelitve državne pomoči

Ukrepi iz tega podpoglavja se izvajajo v skladu s 50. členom Uredbe 651/2014/EU.

Pri odločanju o višini povračila nadomestila plač delavcem zaradi nezmožnosti opravljanja dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče in nadomestila plače delavcem na začasnem čakanju na delo je treba zagotoviti, da vsota sredstev, dodeljenih po tem zakonu, in sredstev, dodeljenih kot izplačilo zavarovalnega zneska, prejetih donacij ter sredstev, dodeljenih iz državnega proračuna in občinskih proračunov, ni večja od dejanske škode. Prejemnik državne pomoči na zahtevo pristojnega organa predloži dokazila o višini dejanske škode.

Če pristojni organ ugotovi, da škoda ni bila pravilno ocenjena ali je upravičenec prejel pomoč v nasprotju s prejšnjim odstavkom, v odločbi določi rok za vračilo prekomerno prejete pomoči. Po poteku roka za vračilo prekomerno prejete pomoči in do vračila se upravičencu obračunavajo zakonske zamudne obresti po zakonu, ki ureja predpisano obrestno mero zamudnih obresti.

Obročno vračilo

Ne glede na zakon, ki ureja javne finance, lahko FURS in zavod, ki sta pristojna za ugotavljanje vračila neupravičeno prejetih sredstev, izplačanih na podlagi tega zakona, dovolita obročno plačilo dolga iz tega naslova v največ šestih mesečnih obrokih v obdobju šestih mesecev.

Za čas, ko je dovoljeno obročno plačilo v skladu s tem zakonom, se za odloženi znesek (vključno z zamudnimi obrestmi) ne zaračunajo obresti.

Če je zavod ali FURS dovolil obročno plačilo, prejemnik sredstev pa zamudi s plačilom posameznega obroka, z dnem zapadlosti neplačanega obroka zapadejo v plačilo vsi naslednji neplačani obroki. Zavod ali FURS v odločbi, s katero dovoli obročno plačilo, prejemnika sredstev opozori na posledice zamude.

Zavod ali FURS pod pogoji, ki jih določa zakon, ki ureja davčni postopek, zavaruje izpolnitev in plačilo obveznosti.

Za vsa vprašanja, ki niso urejena v tem 44. členu tega zakona, se smiselno uporablja zakon, ki ureja davčni postopek.

Inšpekcijski nadzor

Inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb tega podpoglavja opravlja Inšpektorat Republike Slovenije za delo v skladu s predpisi, ki urejajo inšpekcijski nadzor.

Z zakonom so določene tudi kazenske določbe, ki so podrobneje določene v 46. členu tega zakona.

III. Začasni ukrep pomoči za samozaposlene (47. člen - 51. člen ZOPNN-F)

Upravičenci

Upravičenec do pomoči za samozaposlene je oseba, ki je opravljala dejavnost najmanj od 1. julija 2023 do uveljavitve tega zakona in dejavnosti zaradi posledic poplav iz avgusta 2023 ne more opravljati ali jo opravlja v bistveno zmanjšanem obsegu tudi po poplavah iz avgusta 2023, in sicer:

- samozaposleni, ki je na dan uveljavitve tega zakona v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje vključen na podlagi 15. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, s sprem. in dopol.; v nadalj.: ZPIZ-2),
- družbenik ali delničar gospodarske družbe oziroma ustanovitelj zadruga ali zavoda, ki je poslovodna oseba, in je na dan uveljavitve tega zakona v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje vključen na podlagi 16. člena ZPIZ-2 in
- kmet, ki je na dan uveljavitve tega zakona v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje vključen na podlagi 17. člena ali petega odstavka 25. člena ZPIZ-2.

Pomoč za samozaposlene iz prejšnjega odstavka znaša 1.200 eurov na mesec za avgust, september, oktober, november in december 2023. Pomoč za samozaposlene v kulturi, ki so v skladu z Zakonom o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – UPB, s sprem in dopol.) registrirani v razvidu samozaposlenih v kulturi in imajo pravico do plačila prispevkov za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz proračuna Republike Slovenije, znaša 760 eurov na mesec. Pomoč za upravičence kmete, ki so oproščeni plačila prispevkov delodajalcev za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, znaša 1.020 eurov na mesec.

Če upravičenec (iz prvega odstavka 47. člena tega zakona) v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagah 15., 16., 17. člena in petega odstavka 25. člena ZPIZ-2 za posamezni mesec ni vključen za celotni mesec ali za polni zavarovalni čas, je upravičen do sorazmernega dela pomoči za samozaposlene po prejšnjem odstavku glede na delež vključitve v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje za

posamezni mesec oziroma do polnega zavarovalnega časa po teh podlagah. Delež vključitve v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje za posamezni mesec oziroma do polnega zavarovalnega časa po teh podlagah se za posamezni mesec določi upošteva povprečno dnevno število ur vključitve v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje v posameznem mesecu.

Ne glede na prejšnji odstavek sorazmernost dela pomoči za samozaposlene ne velja za upravičence, ki so do polnega zavarovalnega časa vključeni na podlagi drugega odstavka 19. člena ZPIZ-2, razen v primeru, če za posamezni mesec ni vključen v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagah 15., 16., 17. člena ali petega odstavka 25. člena ZPIZ-2 za celotni mesec.

Do izplačila pomoči za samozaposlene ni upravičena oseba iz prvega odstavka 47. člena tega zakona, ki ne izpolnjuje obveznih dajatev in drugih denarnih nedavčnih obveznosti v skladu z zakonom, ki ureja

finančno upravo, ki jih pobira davčni organ, če ima na dan vložitve vloge neplačane obveznosti v višini 50 evrov ali več in nima predloženih vseh obračunov davčnih odtegljajev za dohodke iz delovnega razmerja za obdobje zadnjih pet let do dne oddaje vloge.

Pomoč za samozaposlene je oproščena plačila vseh davkov in prispevkov.

Izplačilo

Za izplačilo pomoči za samozaposlene upravičenec preko informacijskega sistema FURS predloži izjavo, s katero izjavlja, da je oseba, ki zaradi posledic poplav iz avgusta 2023 ne more opravljati dejavnosti ali jo opravlja v bistveno zmanjšanem obsegu.

Upravičenec poda izjavo iz prejšnjega odstavka na podlagi lastne ocene poslovanja, upošteva druge odstavke 50. člen tega zakona.

Upravičenec vloži vlogo do zadnjega v mesecu v septembru, oktobru, novembru oziroma decembru 2023 za pretekli mesec ali za več preteklih mesecev skupaj v obdobju od 4. avgusta do 31. decembra 2023. Izplačilo se izvede 10. v mesecu, ki sledi mesecu oddaje vloge.

Upravičenec prejme pomoč za samozaposlene za posamezni mesec od avgusta 2023 do decembra 2023. Če poda izjavo za več mesecev skupaj, se mu nakaže seštevek pomoči za samozaposlene za posamezne mesece.

Upravičenec predloži izjavo preko informacijskega sistema FURS v elektronski obliki do 31. decembra 2023. Predloga obrazca izjave je objavljena na portalu eDavki.

Pomoči za samozaposlene za avgust, september, oktober, november in december 2023 izplača FURS.

Zagotavljanje sredstev za izplačila pomoči za samozaposlene

Sredstva za izplačilo izredne pomoči v obliki pomoč za samozaposlene se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

Vračilo pomoči za samozaposlene

Izjava upravičenca, da zaradi posledic poplav iz avgusta 2023 ne more opravljati dejavnosti ali jo opravlja v bistveno zmanjšanem obsegu, je informacija javnega značaja.

Šteje se, da upravičenec zaradi posledic poplav iz avgusta 2023 ne more opravljati dejavnosti ali jo opravlja v bistveno zmanjšanem obsegu, če bodo prihodki upravičenca v letu 2023 zaradi posledic poplav iz avgusta 2023 upadli za več kot 50 odstotkov glede na leto 2022. Če ni posloval v celotnem letu 2022 oziroma 2023, je do pomoči upravičen tudi tisti upravičenec, ki se mu bodo povprečni mesečni prihodki leta 2023 zaradi posledic poplav iz avgusta 2023 znižali za več kot 50 odstotkov glede na povprečne mesečne prihodke v letu 2022. Če v letu 2022 ni posloval, je do pomoči upravičeni tudi tisti upravičenec, ki se mu bodo povprečni mesečni prihodki v letu 2023 zaradi posledic poplave iz avgusta 2023 znižali za več kot 50 odstotkov glede na povprečne mesečne prihodke v letu 2023 do 31. julija 2023. Če pogoj iz tega odstavka ni dosežen, mora upravičenec vrniti celotno pomoč.

Za upravičenca, ki ugotavlja prihodke po pravilih o računovodenju, so prihodki iz prejšnjega odstavka čisti prihodki od prodaje, ugotovljeni po pravilih o računovodenju, ter nadomestila iz zavarovanja za starševsko varstvo.

Subjekt, ki je uveljavil pomoč za samozaposlene, mora v primeru, da je od uveljavitve tega zakona prišlo do izplačila dobička, nakupov lastnih delnic ali lastnih poslovnih deležev, izplačil nagrad poslovodstvu oziroma dela plač za poslovno uspešnost poslovodstvu, izplačanih v letu 2023 oziroma za leto 2023, o tem seznaniti FURS. Prejeta sredstva mora vrniti po vročitvi odločbe, skupaj z zakonsko določenimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od dneva uveljavitve pravic iz tega zakona do dneva vračila.

Subjekt, ki je uveljavil pomoč za samozaposlene in naknadno ugotovi, da ni izpolnjeval pogojev za njegovo pridobitev, o tem obvesti FURS najpozneje do roka za predložitev obračuna od dohodkov pravnih oseb za leto 2023 oziroma za obdobje, ki vključuje podatke za obdobje drugega polletja 2023, oziroma do roka za predložitev obračuna davka od dohodkov iz dejavnosti za leto 2023, in vrniti znesek prejete pomoči v 30 dneh od vročitve odločbe. Po poteku roka za plačilo se mu obračunavajo zakonske zamudne obresti po zakonu, ki ureja predpisano obrestno mero zamudnih obresti.

Nadzor nad uveljavljanjem pravic iz drugega odstavka 47. člena tega zakona izvaja FURS v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek.

Pogoji dodelitve državne pomoči

Ukrep iz tega podpoglavja se izvaja v skladu s priglašeno shemo po pravilu »de minimis«.

IV. Začasni ukrep na področju enkratne solidarnostne pomoči (52. člen ZOPNN-F)

Davčna obravnava enkratne solidarnostne pomoči

Ne glede na 7. točko prvega odstavka 44. člena Zakona o dohodnini (Uradni list RS, št. 13/11 – UPB, s sprem. in dopol.) in prvi odstavek 11. člena Uredbe o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja (Uradni list RS, št. 140/06, s sprem. in dopol.) se enkratna solidarnostna pomoč, ki jo izplača delodajalec v letu 2023, za hujšo škodo, nastalo delojemalcu zaradi naravne nesreče poplav v avgustu 2023, do višine 10.000 eurov ne všteva v davčno osnovo iz dohodka iz delovnega razmerja.

Za hujšo škodo se šteje škoda, ki ogroža zdravje in povzroča neprimerno življenjsko okolje za bivanje.

Znesek enkratne solidarnostne pomoči se v delu, ki presega znesek iz prvega odstavka tega člena, všteva v davčno osnovo dohodka iz delovnega razmerja.

V. Začasni ukrep dodatna olajšava za leto 2023 (53. člen ZOPNN-F)

Dodatna olajšava za donacije za leto 2023

Zavezanec po Zakonu o davku od dohodkov pravnih oseb (Uradni list RS, št. 117/06, s sprem. in dopol.; v nadaljnjem besedilu: ZDDPO-2) ter zavezanec po Zakonu o dohodnini (Uradni list RS, št. 13/11 –UPB, s sprem. in dopol.; v nadaljnjem besedilu: ZDoh-2), ki dosega dohodke iz dejavnosti, ki se všttevajo v letno davčno osnovo, lahko poleg zmanjšanja davčne osnove po prvem in drugem odstavku 59. člena ZDDPO-2 oziroma po prvem in drugem odstavku 66. člena ZDoh-2, uveljavlja dodatno zmanjšanje davčne osnove davčnega obdobja za celoten znesek plačil v denarju za namen odprave posledic poplav v avgustu 2023, plačan na za ta namen posebej oblikovan račun Republike Slovenije, vendar največ do višine davčne osnove davčnega obdobja.

Za znesek iz prejšnjega odstavka se šteje znesek vseh plačil do 31. decembra 2023 na za ta namen posebej oblikovan račun Republike Slovenije.

Za uveljavljanje olajšave po tem členu se smiselno uporabljata peti in šesti odstavek 59. člena ZDDPO-2 oziroma peti in šesti odstavek 66. člena ZDoh-2.